

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

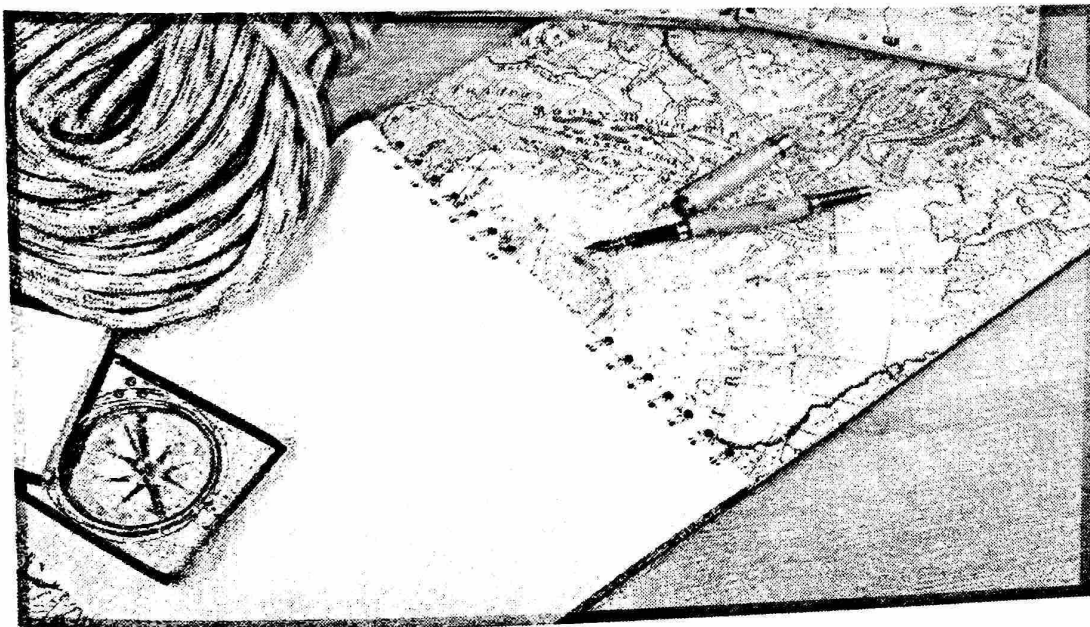
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

2023 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

освітньо-професійна програма	<u>Туризм</u>
спеціальність	<u>242 Туризм і рекреація</u>
галузь знань	<u>24 Сфера обслуговування</u>
ступінь вищої освіти	<u>перший (бакалаврський) рівень</u>

Полтава 2023

Розробники:

ДОРОГАНЬ-ПИСАРЕНКО Людмила, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к. е. н., професор;

ТЮТЮННИК Юрій, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к. е. н., доцент;

ЄГОРОВА Олена, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к. е. н., доцент;

РУДИЧ Алла, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, к. е. н., доцент.

БАБЕНКО Юлія, директор туристичного агентства «Христофор Колумб тревел».

Наскрізна програма практики розглянута та схвалена на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол від 01 вересня 2023 р. № 1

Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Олексій ЗОРЯ

Наскрізна програма практики схвалена радою з якості вищої освіти спеціальності Туризм і рекреація

Протокол від 01 вересня 2023 р. № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності Туризм і рекреація

Олена ЄГОРОВА

ВСТУП

Наскрізна програма практики розроблена згідно освітньо-професійної програми Туризм та навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 242 Туризм і рекреація.

Метою практики є набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, на основі отриманих в Полтавському державному аграрному університеті (далі – Університет) теоретичних знань, для досягнення програмних результатів навчання та прийняття самостійних рішень у виробничих умовах, оволодіння практичними навичками і вміннями, сучасними методами і формами організації праці у професійній сфері, виховання потреби систематично поповнювати свої знання та застосовувати їх у майбутній трудовій діяльності.

Завдання практики:

- поглиблення, систематизація та закріплення теоретичних знань, одержаних здобувачами вищої освіти в процесі навчання;
- набуття, поглиблення й удосконалення у виробничих умовах компетентностей та підготовка здобувачів вищої освіти до трудової діяльності;
- формування навичок прийняття самостійних рішень на певних ділянках роботи (чи з конкретних питань) у виробничих умовах;
- освоєння сучасних технологій з фаху;
- збір і опрацювання фактичних матеріалів для виконання індивідуальних завдань.

Проходження практики сприяє формуванню:

компетентностей:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність працювати в міжнародному контексті;
- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватися іноземною мовою;
- навички міжособистісної взаємодії;

- здатність планувати та управляти часом;
 - здатність працювати в команді та автономно;
 - знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
 - здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;
 - здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;
 - розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;
 - розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);
 - здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;
 - розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем;
 - здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних формах обставинах;
 - здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;
 - здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу;
 - здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;
 - здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці;
 - здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства;
 - здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу;
 - здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій статистичного, облікового, податкового та аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг.
- програмних результатів навчання:
- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів;
 - знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

- знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;
- пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору;
- аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;
- застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;
- розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;
- ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися;
- організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;
- розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна);
- володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності;
- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;
- встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей;
- проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;
- проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань;
- управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері;
- адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях;
- аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань;
- виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання;
- приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях;
- визначати місце і значення статистичної, облікової, податкової та аналітичної систем в інформаційному забезпеченні діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг.

1. ОПИС ПРАКТИК

Навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Туризм ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 242 Туризм і рекреація денної форми навчання 2023 року набору передбачені наступні види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види, назви і обсяги практик здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Туризм ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 242 Туризм і рекреація

№ з/п	Назва практики	Семестр	Обсяг практики	
			кредитів ЄКТС	годин
Навчальна практика				
1.	Навчальна практика «Вступ до фаху»	2	3	90
2.	Навчальна краєзнавчо-туристична практика	2	4,5	135
3.	Навчальна музейно-екскурсійна практика	4	4,5	135
4.	Навчальна практика з активних видів туризму	4	3	90
Виробнича практика				
3.	Технологія та організація туризму	6	6	180
Переддипломна практика				
4.	Переддипломна практика	8	6	180

1.1. Навчальна практика «Вступ до фаху»

Метою навчальної практики «Вступ до фаху» є ознайомлення здобувачів вищої освіти зі змістом їх майбутньої професії, з характером та сферою професійної діяльності, з особливостями практичного функціонування індустрії туризму та рекреації, формуванням туристичних продуктів, роллю фахівців туристичної галузі у формуванні результатів діяльності суб'єктів туристичного бізнесу різних організаційно-правових форм.

Завдання навчальної практики «Вступ до фаху»:

– поглиблення та закріплення здобутих теоретичних знань щодо основних понять туризму, формування системи знань щодо сутності й видів туристичної та рекреаційної діяльності, розуміння їх значення у сучасному світі з урахуванням історії туристичної галузі та останніх тенденцій її розвитку;

– ознайомлення зі сферою майбутньої професійної діяльності, основними суб'єктами туристичної галузі, типами підприємств туристичної індустрії (туристичні оператори, туристичні агентства) та посадами фахівців, які обслуговують туристів;

– розгляд складових інфраструктури туризму та рекреації, які надають послуги з розміщення, переміщення, харчування туристів, екскурсійні, пізнавальні, розважальні, інформаційні послуги тощо;

– формування розуміння сутності дефініцій «туристичні ресурси», «туристські ресурси», особливостей основних видів туристичних ресурсів;

– дослідження принципів та етапів створення туристичних продуктів,

набуття практичних навичок створення туристичного продукту;

– набуття первинних професійних умінь і навичок у сфері туризму, оволодіння навичками культури міжособистісного спілкування, виховання внутрішньої потреби постійного оновлення професійних знань і творчого їх застосування у практичній діяльності.

Проходження навчальної практики «Вступ до фаху» сприяє формуванню компетентностей:

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

– прагнення до збереження навколишнього середовища;

– здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

– здатність планувати та управляти часом;

– знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;

– здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

– розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;

програмних результатів навчання:

– знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

– знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;

– володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності;

– управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

1.2. Навчальна краєзнавчо-туристична практика

Метою навчальної краєзнавчо-туристичної практики є вивчення туристичних ресурсів Полтавщини, формування системи знань про складові туристично-рекреаційного потенціалу регіону, про пам'ятки природи, історії, культури, природні рекреаційні ресурси (курорти), ступінь їх освоєння і характер експлуатації, розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей здобувачів вищої освіти у вирішенні практичних завдань, розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у практичній роботі, розширення наукової ерудиції майбутніх фахівців, що в підсумку сприятиме формуванню у них здатності до просування на національний ринок місцевого туристичного продукту.

Завдання навчальної краєзнавчо-туристичної практики:

– ознайомлення з туристично-рекреаційними об'єктами Полтавщини,

функціонуванням туристичної інфраструктури та об'єктів природно-заповідного фонду регіону;

- виявлення територіальних особливостей краєзнавчих, природних, історико-культурних та соціально-економічних (інфраструктурних) туристично-рекреаційних ресурсів, оцінювання придатності території для потреб туризму;

- аналіз пам'яток історичного, етнографічного, літературного, екологічного, географічного краєзнавства Полтавщини;

- розробка та захист краєзнавчо-туристичних маршрутів, спрямованих на популяризацію історико-культурного і природного потенціалу Полтавщини;

- підготовка пропозицій щодо популяризації та розвитку туризму на Полтавщині.

Проходження навчальної краєзнавчо-туристичної практики сприяє формуванню:

компетентностей:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

- прагнення до збереження навколишнього середовища;

- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

- навички міжособистісної взаємодії;

- здатність планувати та управляти часом;

- здатність працювати в команді та автономно;

- знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

- здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;

- розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;

- здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;

- здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

програмних результатів навчання:

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів;

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

- знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;
- пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору;
- аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;
- розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна);
- володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності;
- встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей;
- управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері;
- адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуація;
- професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

1.3. Навчальна музейно-екскурсійна практика

Метою навчальної музейно-екскурсійної практики є ознайомлення зі змістом роботи музейних закладів та основними видами екскурсійної діяльності, засвоєння здобувачами вищої освіти сучасних методів, форм організації та знарядь праці у сфері музейної справи, формування професійних умінь і навичок для роботи у музеї, розширення знань про історію та культуру українців та інших етносів, що населяють територію України.

Завдання навчальної музейно-екскурсійної практики:

- ознайомлення з освітньо-методичними та науковими аспектами роботи музейних установ;
- розгляд особливостей процесу комплектування, обробки, зберігання, публікації та інших форм використання музейних експонатів;
- розробка тексту екскурсії та проведення її на професійному рівні;
- своєчасне й уміле застосування новітніх інформаційних технологій для підготовки екскурсії;
- оволодіння методикою використання музейних експонатів у науково-дослідній, виховній та практичній роботі за професійною спрямованістю;
- розвиток уміння проводити дослідження з використанням сучасних методів і прийомів наукової діяльності;
- формування у здобувачів вищої освіти психологічної готовності до роботи у музеї;
- поглиблення теоретичних знань з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вироблення творчого підходу в музейній роботі;
- розвиток уміння здійснювати екскурсійну роботу на базі музейної установи;
- залучення здобувачів вищої освіти до активної громадської, культурно-просвітницької діяльності серед населення, популяризації музейних матеріалів,

усвідомлення важливої ролі музеїв у науковому й культурному житті суспільства.

Проходження навчальної музейно-екскурсійної практики сприяє формуванню:

компетентностей:

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

– прагнення до збереження навколишнього середовища;

– навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

– здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

– навички міжособистісної взаємодії;

– здатність планувати та управляти часом;

– здатність працювати в команді та автономно;

– знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;

– здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

– здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;

– розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;

– розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);

– здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;

– здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу;

– здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

програмних результатів навчання:

– знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

– знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;

– аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;

– застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;

– організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних

технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;

- володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності;
- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;
- проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;
- адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуація;
- приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;
- професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

1.4. Навчальна практика з активних видів туризму

Метою навчальної практики з активних видів туризму є поглиблення і практичне закріплення отриманих здобувачами вищої освіти теоретичних знань і формування професійних умінь та навичок, що потрібні фахівцю для організації турів з активними способами пересування.

Завдання навчальної практики з активних видів туризму:

- адаптація до конкретних умов практичної діяльності фахівця в сфері активного, спортивно-оздоровчого, екстремального туризму;
- вивчення і практичне використання існуючої нормативно-правової бази, документації щодо організації і проведення спортивних походів, подорожей активними способами пересування на території України;
- формування вмінь і навичок використання особистого і групового туристичного спорядження, надання першої медичної допомоги туристу на маршруті;
- розвиток організаторських навичок при підготовці до мандрівки, комплектуванні груп туристів, поведінці на туристському маршруті, організації побуту, ночівлі, відпочинку і дозвілля туристів;
- розробка і складання маршрутів подорожей, орієнтування на місцевості, формування спортивно-оздоровчих турів, вивчення попиту на ці тури серед населення, реалізація сучасних технологій просування запропонованого туристського продукту до потенційних споживачів;
- раціональне використання туристських ресурсів України, заповідників та національних парків, інших природоохоронних територій з метою організації спортивного туризму;
- ознайомлення з організаціями, які працюють на туристському ринку спортивно-оздоровчих послуг, а також розвивають види активного туризму в Полтавській області, інших областях України та за кордоном.

Проходження навчальної практики з активних видів туризму сприяє формуванню:

компетентностей:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
 - прагнення до збереження навколишнього середовища;
 - вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
 - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
 - навички міжособистісної взаємодії;
 - здатність планувати та управляти часом;
 - здатність працювати в команді та автономно;
 - знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
 - розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;
 - розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);
 - здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;
 - здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу;
 - здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.
- програмних результатів навчання:
- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;
 - знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ;
 - застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;
 - розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;
 - організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;
 - проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;
 - діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості;
 - приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;

– професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

1.5. Виробнича практика «Технологія та організація туризму»

Метою виробничої практики «Технологія та організація туризму» є поглиблення й узагальнення теоретичних і практичних знань щодо сучасних методів і форм організації управління у сфері туристичного бізнесу, набуття професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час виникнення проблемних ситуацій в суб'єктах туристичної діяльності, розроблення пропозицій щодо впровадження новітніх технологій управління підприємством та трудовим колективом, систематичне оновлення та творче застосування здобутих знань у практичній діяльності.

Завдання виробничої практики «Технологія та організація туризму»:

- поглиблення та закріплення здобутих теоретичних знань з основних професійно-орієнтованих дисциплін;
- закріплення досвіду позиціонування суб'єктів туристичної діяльності на ринку туристичних послуг, проведення самостійного наукового дослідження;
- закріплення навичок опрацювання фактичного матеріалу, його узагальнювання, вміння оформляти документи, що стосуються питань туристичної діяльності;
- набуття навичок збору краєзнавчого туристичного матеріалу, проведення аналізу особливостей організації, управління, технології функціонування центрів туризму і рекреації;
- закріплення досвіду підбирання, аналізу, систематизації нормативно-правих, інформаційних, звітних та статистичних матеріалів;
- набуття навичок ділового спілкування із працівниками туристичної індустрії та клієнтами, вивчення психолого-етичних особливостей ділового спілкування; виконання конкретних службових обов'язків на туристичних підприємствах;
- закріплення практичних навичок із фаху на базі конкретного суб'єкта туристичної індустрії;
- збір матеріалу для виконання індивідуального завдання та самостійної роботи здобувача вищої освіти.

Проходження виробничої практики «Технологія та організація туризму» сприяє формуванню:

компетентностей:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
 - навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
 - вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
 - навички міжособистісної взаємодії;
 - здатність планувати та управляти часом;
 - здатність працювати в команді та автономно;
 - знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
 - здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;
 - здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;
 - розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);
 - здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;
 - розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем;
 - здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних формах обставинах;
 - здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;
 - здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу;
 - здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;
 - здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу.
- програмних результатів навчання:
- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;
 - аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;
 - застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;
 - розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;
 - ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися;
 - організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;

- розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна);
- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;
- встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей;
- управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері;
- приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

1.6. Переддипломна практика

Метою переддипломної практики є поглиблення та розширення теоретичних і практичних знань у галузі туризму і рекреації та господарської діяльності суб'єктів туристичного бізнесу; формування умінь, навичок та необхідних компетентностей для прийняття самостійних рішень при виконанні розрахунків та використанні методів ефективного управління; практична підготовка до професійної діяльності.

Завдання переддипломної практики:

- оволодіння новітніми технологіями, навичками роботи на одному з робочих місць суб'єкта туристичної індустрії;
- отримання цілісного уявлення про роботу підприємства, що працює в індустрії туризму, за допомогою вивчення функціональної взаємодії підрозділів і зв'язків із зовнішнім середовищем;
- закріплення і поглиблення знань, отриманих у період проходження усіх видів практик;
- отримання навичків самостійного вирішення завдань, що стоять перед працівниками підприємства, діяльність якого вивчається;
- вивчення практичних методів аналізу й організації роботи фахівців різних секторів туристичної індустрії та обґрунтування можливостей їх оптимізації на основі отриманих теоретичних знань;
- участь в організаційно-масових заходах і розвиток практики ділового спілкування з фахівцями і керівниками бази практики;
- виявлення проблем, що мають місце на підприємствах індустрії туризму;
- підготовка практичного і аналітичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи.

Проходження переддипломної практики сприяє формуванню компетентностей:

- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність працювати в міжнародному контексті;

- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
 - вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
 - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
 - навички міжособистісної взаємодії;
 - здатність планувати та управляти часом;
 - здатність працювати в команді та автономно;
 - знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;
 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
 - здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій;
 - здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління;
 - розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;
 - розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);
 - здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;
 - розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем;
 - здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах;
 - здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;
 - здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку;
 - здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу;
 - здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації;
 - здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці;
 - здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства;
 - здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу;
 - здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій статистичного, облікового, податкового та аналітичного забезпечення діагностики діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг.
- програмних результатів навчання:
- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення

туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів;

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук;

- аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;

- застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів;

- розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

- ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися;

- організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки;

- розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна);

- застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг;

- встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей;

- проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття;

- проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань;

- аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань;

- виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання;

- приймати обгрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

2. ЗМІСТ ПРАКТИК

2.1. Навчальна практика «Вступ до фаху»

Тема 1. Значення туристичної та рекреаційної діяльності у сучасному світі. Поняття туризму і рекреації. Культурно-історичне та соціально-економічне значення туризму у розвитку суспільства. Зміст категорій: «турист», «туристичні ресурси», «туристські ресурси». Функції туризму і рекреації. Історія розвитку туристичної сфери. Передумови виникнення подорожей і туризму. Мандрівництво в античні часи. Подорожі в епоху Середньовіччя. Епоха великих географічних відкриттів, їх значення в історії мандрівництва. Розвиток подорожей в епоху просвітництва (XVII-XVIII ст.). Туризм в новий час. Особливості розвитку туризму на українських землях та в Україні. Прояв глобалізаційних процесів в індустрії туризму. Роль туризму в сучасній світовій економіці. Ринок туристичних послуг, механізм його функціонування. Мотивація та поведінка споживачів. Економічний вплив туризму: статистичні показники, ефект мультиплікатора в туризмі, вторинний ефект туризму, коефіцієнт мультиплікатора в індустрії туризму. Соціокультурний вплив туризму. Регулювання соціального впливу туризму. Вплив туризму на довкілля. Державне планування та його роль у збереженні рекреаційних ресурсів. Прогнози розвитку галузі туризму в світі та в Україні.

Тема 2. Форми та види туристичної діяльності. Види туристичної діяльності: створення туристичного продукту; надання туристичних послуг (з перевезення, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, курортного, спортивного, розважального та іншого обслуговування); посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг; туристичний супровід. Класифікація видів туризму. Внутрішній і зовнішній туризм. В'їзний і виїзний туризм. Рекреаційно-оздоровчий, культурно-пізнавальний туризм, розважальний туризм, подієвий туризм, активний туризм; професійно-діловий туризм, науково-пізнавальний (конгресний), спортивний відпочинок, шоп-тури, пригодницький (екстремальний), паломницько-релігійний, ностальгічний, екологічний (зелений, сільський) туризм; екзотичний, елітарний туризм. Пішохідний, авіаційний, морський, річковий, автотуризм, залізничний, велосипедний, лижний, гужовий (кінний) туризм. Індивідуальний, сімейний, груповий, корпоративний туризм. Організований і неорганізований туризм.

Тема 3. Суб'єкти туризму. Структура туристичного ринку. Суб'єкти туристичної діяльності, їх класифікація та характеристика. Туристичні оператори, туристичні агенти, інші суб'єкти підприємницької діяльності, гідиперекладачі, екскурсоводи, спортивні інструктори, провідники та інші фахівці туристичного супроводу, фізичні особи тощо. Класифікація підприємств туристичної індустрії. Функції туроператорів. Основні функції туристичних агентів. Предмет діяльності туроператора. Профіль роботи туроператора. Схема організації роботи туроператора щодо розробки та реалізації туристичного продукту. Класифікація та види туроператорів. Основні типи туроператорів. Оператори масового ринку. Оператори спеціалізовані: на певному

продукті/послугі і сегменті ринку. Місцеві туроператори. Організація турів для внутрішнього туризму. Виїзні (ініціативні) туроператори. Рецептивні туроператори. Посади фахівців, які обслуговують туристів. Сучасний стан та перспективи розвитку туроператорської та турагентської діяльності в Україні. Класифікація, види туристів. Портрет користувача туристських послуг (клієнта): технології досліджень, потреб, психофізіологічні особливості.

Тема 4. Інфраструктура туризму та рекреації. Зміст та види туристичної інфраструктури. Класифікація складових інфраструктури туризму крізь призму загальної структури послуг у сфері туризму: послуги з розміщення туристів; з переміщення туристів; гастрономічні; екскурсійні; рекламно-інформаційні та збутові; послуги закладів із бронювання місць на транспорті й у засобах розміщення; інформаційних туристичних центрів, рекламних агентств, мас-медіа, видавництв і т.д.; послуги із задоволення пізнавальних, розважальних та побутових інтересів; послуги торговельних підприємств; юридичних, банківських та страхових установ; контрольно-адміністративних органів (прикордонних, митних, поліцейських служб, а також органів, які надають транспортно-візові послуги). Транспортні комунікації України. Дороги. Залізничні магістралі України. Повітряний транспорт. Класифікація засобів розміщення (тимчасового проживання). Сутність та види готелів та інших закладів розміщення. Рівень диференціації готельних послуг в Україні. Види закладів громадського харчування, особливості їх формування та використання. Заклади й засоби розваг і відпочинку. Санаторно-курортний комплекс як сукупність закладів для оздоровлення та відпочинку. Заклади ресторанного господарства. Світовий і макрорегіональний ринки готельних і транспортних послуг, особливості функціонування туристичної індустрії. Геопросторова організація світового туристичного ринку.

Тема 5. Види туристичних ресурсів. Поняття та класифікація туристичних ресурсів. Властивості туристичних ресурсів. Класифікація природних ресурсів за походженням, видами рекреаційного використання, швидкістю їх вичерпання. Природні кліматичні туристські ресурси. Природні геоморфологічні туристські ресурси. Природні гідрологічні ресурси. Природні біологічні ресурси. Природні лікувальні ресурси та їх класифікація. Використання печер в рекреаційних цілях. Історико-культурні рекреаційні ресурси: історико-архітектурні пам'ятки, пам'ятки сучасної архітектури, унікальні споруди, замки. Історико-культурні об'єкти України, включені до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Оборонні архітектурні споруди: замкові комплекси, фортеці, укріплення, монастирі. Сакральна архітектура України. Археологічні пам'ятки. Музеї як об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності. Національний конкурс «7 чудес України». Соціально-економічні туристичні ресурси: географічне положення, транспортна доступність, стандарти обслуговування, рівень економічного розвитку та добробуту, організація туристичного господарства. Види ресурсів за характером залучення в туристичну діяльність. Інформаційні туристичні ресурси. Визначення та функції природно-заповідного фонду.

Тема 6. Туристичні продукти. Сутність та складові туристичного продукту. Основні риси туристичного продукту, його відмінності від туристської послуги. Характеристики, види та особливості туристичного продукту. Програма туристичного обслуговування. Визначення програмного туризму. Програмний туризм та особливості формування пакетних турів. Туристський пакет. Туристичний центр. Транспорт у забезпеченні туристичного продукту. Трансфер – суть та формування. Структура туристичного продукту. Визначення структури туру. Додаткові туристично-екскурсійні послуги. Види та характеристика найпопулярніших турів. Тур-пакет: поняття та основні характеристики. Складові тур-пакету. Технологія проектування туристичних послуг. Етапи розробки нового туру. Характеристика асортименту послуг туристичної фірми. Асортимент послуг туроператорів. Диференціація пропозицій туроператора. Вибір географії подорожей і сегментування на різних туристичних ринках. Мотивація подорожей і формування пакетів послуг. Алгоритм розроблення програми обслуговування. Планування туристичних подорожей. Договірний план і переговори з постачальниками послуг. Принципи вибору місць прийому. Послідовність робіт з вибору постачальників послуг (контрагентів). Ухвалення рішення про місце призначення; засоби розміщення; тривалість туру.

2.2. Навчальна краєзнавчо-туристична практика

Тема 1. Туристичне краєзнавство: об'єкт, предмет, основні завдання.

Науково-методичні засади вивчення туристичного краєзнавства. Формування туристичного краєзнавства. Основні чинники розвитку туристичного краєзнавства: фізико-географічні, суспільно-географічні, соціальні, економічні, геополітичні та природні. Туристична привабливість території як чинник розвитку туристичного краєзнавства. Основні аспекти предмету туристично-краєзнавчих досліджень. Об'єкт вивчення у краєзнавстві. Функції та методи дослідження національного туристичного краєзнавства. Види туристичних карт: оглядові карти, туристичні плани місць, маршрутні картосхеми. Завдання туристичного краєзнавства. Історія розвитку краєзнавства в Україні. Періодизація національного краєзнавства. Внесок відомих українських вчених у формування краєзнавчих принципів: К. Ушинського, С. Рудницького, Я. Жупанського, О. Любіцевої ін.

Тема 2. Закономірності та принципи використання туристично-рекреаційних ресурсів. Ресурсно-рекреаційне районування України. Ресурсно-рекреаційне районування України за О. О. Бейдиком, П. О. Масляком, Є. В. Панковою. Рекреаційно-туристичний потенціал та рекреаційно-туристичний комплекс. Окремі складові туристично-рекреаційного потенціалу краю. Схема рекреаційно-туристичного комплексу як об'єкта туристичного краєзнавства. Основні об'єкти територіально-рекреаційних систем. Територіальні рекреаційно-туристичні системи та їх види за рівнем сформованості.

Тема 3. Підготовчі процедури у краєзнавчо-туристичних

дослідженнях. Опрацювання літературних джерел краєзнавчого, історичного, етнографічного, туристичного, а також методичного характеру. Ознайомлення з картографічними джерелами, вивчення методики проведення краєзнавчо-туристичних досліджень, визначення можливостей застосування різних методів під час польової практики.

Тема 4. Дослідження краєзнавчого потенціалу та туристичних ресурсів Полтавщини. Загальний огляд району практики (значення його туристичних ресурсів), оглядова екскурсія, вибір туристичних об'єктів для вивчення. Дослідження об'єктів історичного, етнографічного, літературного краєзнавства, природно-рекреаційних ресурсів. Характеристика туристичних об'єктів природного походження за схемою: назва об'єкту, його номер; географічна прив'язка; зовнішній характер об'єкта (річка, скеля, урочище і т. ін.); тип об'єкта (гідрологічний, зоологічний, геологічний і т. д.); наукова, пізнавальна, естетична цінність об'єкта (стисле обґрунтування); стисла характеристика об'єкта; рекомендації з охорони об'єкта; доступність для огляду; природоохоронний статус; в яких видах туризму може використовуватися; фотографії. Опис соціально-економічних туристичних ресурсів за схемою: назва об'єкту, його номер; географічна прив'язка; тип об'єкта (культурні об'єкти, історичні, археологічні, архітектурні пам'ятки, музеї тощо); наукова, пізнавальна, естетична цінність об'єкта (стисле обґрунтування); стисла характеристика об'єкта; стан об'єкта; доступність для огляду; в яких видах туризму може використовуватися; фотографії. Вивчення складових соціальної та виробничої інфраструктури, які можуть бути використані в організації туристичної діяльності.

Тема 5. Камеральна обробка результатів практики. Документування досліджень туристичних ресурсів та туристичних об'єктів. Формулювання висновків та пропозицій щодо розвитку різних видів туризму на території, що вивчається. Оформлення відео та фотоматеріалів практики.

Тема 6. Індивідуальне завдання «Розробка краєзнавчо-туристичного маршруту». Схема краєзнавчо-туристичного маршруту та його опис. Паспортизація історичних, культурних, етнографічних, екологічних, природно-географічних, туристичних пам'яток, які включені у схему краєзнавчо-туристичного маршруту. Розробка та оформлення краєзнавчо-туристичного маршруту за схемою: назва маршруту, опис маршруту, карта маршруту, паспортизація об'єктів маршруту, список використаних джерел та літератури, додатки, ілюстрації, фото, мультимедійна презентація маршруту.

2.3. Навчальна музейно-екскурсійна практика

Тема 1. Історія музейної справи в Україні. Загальна історія музейних установ в Україні. Роль музейних установ у суспільстві та перспективи їх розвитку. Завдання, права, структура музейних установ. Організація роботи музейних фондів.

Тема 2. Загальна характеристика музейної установи (на прикладі Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського). Історія

музейної установи, її розвиток, досягнення та актуальний стан. Виробничі підрозділи музею. Планування, звітність та економічна діяльність музею. Експертиза цінності музейних експонатів та комплектування фондів музею. Оглядова екскурсія по історико-краєзнавчим виставкам музею.

Тема 3. Науково-фондова робота в музеї. Зміст категорій: музейний предмет, музейний фонд, музейна колекція, музейне зібрання. Комплектування, облік та збереження фондів (план комплектування, звітна документація, режим зберігання). Реставрація та консервація музейних предметів. Писемні джерела. Специфіка обліку та зберігання. Колекції фарфору. Методика вивчення. Створення каталогу. Колекція етнографії. Специфіка комплектування та опису. Колекція зброї. Реставрація предметів з металу.

Тема 4. Експозиційно-виставкова діяльність музею. Характеристика категорій: експозиція, експонат, експозиційний комплекс. Методи і принципи побудови експозицій. Етапи роботи над експозицією: наукова концепція, тематична структура, розширена тематична структура, тематико-експозиційний план. Художнє проектування: архітектурно-художнє рішення, ескізний проєкт, монтажний лист. Засоби художнього оформлення експозицій. Експозиційне приладдя. Експозиційні матеріали: оригінали, новоділи, муляжі, тексти, етикетки, анотації в експозиції. Типи виставок у музеї. Нові тенденції у проектуванні експозицій. Набуття практичних навичок з обліку музейних експонатів. Набуття практичних навичок з наукового опрацювання музейних експонатів.

Тема 5. Менеджмент та маркетинг у музейній справі, використання інформаційних технологій. Рекламно-видавнича діяльність. Спонсорство та благодійність. Гранти. Запровадження обліку музейних фондів у цифровій формі, стандарти такого обліку. Цифрові бази даних музейних колекцій, переваги їхнього використання. Нові перспективи для представлення музейних предметів у Інтернеті. Віртуальні виставки.

Тема 6. Екскурсії в музеях м. Полтави. Державний історико-культурний заповідник «Поле Полтавської битви». Музей-садиба Івана Котляревського. Літературно-меморіальний музей Івана Котляревського. Літературно-меморіальний музей В. Г. Короленка. Літературно-меморіальний музей Панаса Мирного. Полтавський музей авіації і космонавтики. Полтавський художній музей (галерея мистецтв) імені Миколи Ярошенка.

Тема 7. Індивідуальне завдання «Проектування, розробка та проведення нової екскурсії». Визначення мети і завдань екскурсії. Вибір теми екскурсії. Формування назви екскурсії. Відбір літератури і складання бібліографії. Визначення джерел екскурсійного матеріалу. Знайомство з експозиціями та фондами музеїв по темі екскурсії. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Складання маршруту екскурсії. Обхід (об'їзд) маршруту екскурсії. Підготовка контрольного тексту екскурсії. Комплектування «портфеля екскурсовода». Визначення методичних прийомів проведення екскурсії. Визначення техніки ведення екскурсії. Складання методичної розробки екскурсії. Складання індивідуального тексту екскурсовода. Прийом

(здача) екскурсії. Затвердження екскурсії.

2.4. Навчальна практика з активних видів туризму

Тема 1. Розвиток активного туризму в Україні. Зміст, мета та завдання активного туризму. Види активного туризму: пішохідний, гірський, лижний, водний, велосипедний, кінний, вітрильний, автотуризм, спелеотуризм, дайвінг, рафтинг. Характеристика туристичних територій України, придатних для активного туризму.

Тема 2. Безпека під час активного туризму. Заходи по забезпеченню безпеки групи під час проведення туристської подорожі. Особливості забезпечення безпеки в різних видах туризму. Структура та зміст роботи пошуково-рятувальних організацій. Основні регіони діяльності пошуково-рятувальних організацій. Правила проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю.

Тема 3. Підготовка подорожей з активними способами пересування. Розробка маршрутів різних видів подорожей з активними способами пересування. Складання кошторису походу. Підготовка маршрутної документації. Комплектація необхідних матеріально-технічних засобів для проведення походів. Розрахунок плану і терміну походу. Обов'язки учасників походів.

Тема 4. Розробка різних видів туристських продуктів з активними способами пересування. Орієнтування на місцевості під час подорожей (за допомогою компасу, туристської карти, зовнішніх орієнтирів та інше). Підбір і комплектування групи туристів при різних видах подорожей (пішохідних, гірських, спелео-, велосипедних, водних, автомобільних). Оцінка психофізіологічної підготовки туристів у групі. Підготовка і відпрацювання заходів, які забезпечують безпеку активних подорожей з різними способами пересування. Моделювання позаштатних (непередбачених) ситуацій та відпрацювання адекватних дій організаторів подорожей і керівників туристських груп відповідно до особливостей проблеми.

Тема 5. Техніко-технологічні аспекти активних видів туризму. Техніка використання екіпіровки і спорядження туриста в різних видах спортивно-оздоровчого туризму. Техніка і тактика пересування на маршруті за затвердженим графіком руху в різних видах спортивно-оздоровчого туризму. Організація бівака, розміщення наметів, місць для багаття та приготування їжі, побуту і дозвілля під час подорожей. Технологія приготування різних страв під час спортивно-оздоровчих подорожей. Дотримання правил особистої гігієни учасниками спортивно-оздоровчих походів різних видів. Класифікація туристських змагань. Ознайомлення з організацією та проведенням туристських змагань різних видів і форм.

Тема 6. Індивідуальне завдання. Розробка і складання різних видів маршрутів подорожей з активними способами пересування. Підготовка маршрутних документів. Підбір і комплектування групи туристів для різних видів подорожей (пішохідних, гірських, велосипедних, водних, спелео-,

автомобільних). Оцінка психо-фізіологічної підготовки туристів у групі. Техніка використання екіпіровки і спорядження туриста в різних видах спортивно-оздоровчого туризму. Заходи для забезпечення безпеки при проведенні туристських зльотів, змагань. Туристські змагання, їх завдання і характер. Методи подолання природних перешкод (завалів, бродів, переправ, спусків, підйомів і т. д.) в туристському поході. Вивчення основ техніки пішогохідного, гірського, водного туризму, скелелазіння. Формування вмінь і навичок надання першої допомоги постраждалим туристам. Методика використання медичних препаратів та ліків при травмуванні, отруєнні та інших захворюваннях туристів під час туристських подорожей.

2.5. Виробнича практика «Технологія та організація туризму»

Тема 1. Характеристика суб'єкта туристичної діяльності. Форма власності, статус підприємства за розміром. Організаційно-правова форма. Установчі документи (статут та інші). Ліцензія на право здійснення даного виду діяльності. Організаційна структура підприємства, включаючи структуру підрозділів. Матеріально-технічна база підприємства. Кадрове забезпечення підприємства. Діюче законодавство і нормативні документи, що регламентують прийом і обслуговування туристів.

Тема 2. Види та напрями діяльності суб'єкта туристичного бізнесу. Види туризму і класи обслуговування. Внутрішній туризм. Програма перебування туристів. Аналіз стану, динаміки та використання туристичного фонду. Укладання договорів (контрактів) між туристичним підприємствам та постачальниками послуг. Розробка турів. Якість обслуговування туристів. Заходи щодо підвищення ефективності надання послуг. Організація туристичних поїздок за межі України. Забезпечення туристів ваучерами. Страхування туристів. Комп'ютеризація туристичної діяльності. Рекламна діяльність.

Тема 3. Організація діяльності туристичного підприємства. Законодавство, яке регламентує здійснення підприємницької діяльності в сфері туризму. Мета та порядок надання туристичних послуг. Організація процесу надання туристичних послуг. Особливості укладання агентських договорів між суб'єктами туристичної діяльності та іншими суб'єктами господарювання, а також договорів на туристичне обслуговування з туристами. Організація екскурсійного обслуговування. Організація транспортних подорожей. Організація готельно-ресторанного обслуговування. Розробка туристичних маршрутів. Послідовність надання екскурсійних послуг.

Тема 4. Функціональні обов'язки працівників туристичного підприємства. Знайомство з посадовими інструкціями та обов'язками менеджера з туризму. Знайомство з посадовими інструкціями та обов'язками менеджера по роботі з клієнтами. Знайомство з посадовими інструкціями та обов'язками менеджера з прийому і розміщення. Знайомство з посадовими інструкціями та обов'язками керівника туристичної групи. Аналіз особливостей обслуговування різних категорій та типів клієнтів туристичним підприємством.

Діяльність підприємства щодо залучення туристів та роботи з пошуку клієнтів і створення банку даних.

Тема 5. Організація екскурсійної діяльності та масового і оздоровчо-спортивного туризму. Організація екскурсійного обслуговування. Вивчення ринку екскурсійних послуг (попит, пропозиція, ціна, конкуренція). Вивчення банку даних екскурсійних ресурсів. Опис екскурсійних об'єктів. Тематика та зміст екскурсій. Проектування культурно-пізнавальних турів при організації внутрішнього та виїзного туризму. Розрахунок вартості екскурсійних турів, екскурсій як послуги. Договір на екскурсійне обслуговування. Договори з музеями, договори з автотранспортними підприємствами. Договори із закладами харчування. Обслуговування екскурсантів і туристів: функціональні обов'язки менеджера, оформлення договорів-підтвердження, оформлення путівок. Заключення контрактів. Робота керівника туристичної групи Відгуки екскурсантів, туристів. Організація лікувально-оздоровчого обслуговування.

Тема 6. Індивідуальне завдання. Обирається відповідно до напрямку наукових досліджень здобувача вищої освіти (тем наукових робіт, курсових робіт, публікацій тощо) з наведеного у робочій програмі практики списку, що не є вичерпним. Має на меті забезпечити максимальний збір інформації, необхідної для самостійної роботи та наукових досліджень здобувача вищої освіти.

2.6. Переддипломна практика

Тема 1. Економічна та організаційна характеристика суб'єкта туристичної діяльності. Тип (категорія, розрядність) та статус підприємства (дата створення, юридична адреса, форма власності, належність до певної організаційно-правової форми, основні цілі та обмеження діяльності, загальна стратегія) відповідно до Статуту, Установчого договору, Ліцензії на право здійснення відповідного виду підприємницької діяльності, Сертифікату відповідності тощо. Зміст, призначення та структура основних стабілізуючих регламентів підприємства (статут, установчий договір, колективний договір, правила внутрішнього трудового розпорядку тощо). Показники господарської діяльності підприємства в динаміці та за структурою згідно даних форм статистичної звітності. Аналіз фінансового стану та оцінка платоспроможності підприємства. Форми реалізації спеціальних функцій менеджменту на підприємстві (загальне адміністративне управління підприємством (стратегічний та тактичний рівні). Показники фінансово-економічної діяльності туристичного підприємства. Виробнича структура підприємства, відокремлені підрозділи підприємства, їх функції та взаємозв'язки. Основні ділові процеси виробничої діяльності на підприємстві.

Тема 2. Планово-економічна діяльність суб'єкта туристичного бізнесу. Аналіз виконання виробничої програми та прогнозування обсягу пропозиції послуг підприємства. Аналіз і планування матеріальних ресурсів. Аналіз і планування трудових ресурсів підприємства та показників заробітної плати. Аналіз і планування доходів підприємства. Аналіз і планування

поточних витрат підприємства. Аналіз і планування прибутку підприємства. Аналіз і планування фінансових ресурсів підприємства. Аналіз і планування цін і ціноутворення на послуги туризму.

Тема 3. Маркетингова діяльність суб'єкта туристичного бізнесу. Організація маркетингової діяльності на підприємстві. Обов'язки співробітників служби маркетингу, схема організаційної структури служби маркетингу. Ефективність маркетингової діяльності підприємства. Позиція підприємства на ринку. Асортиментна політика підприємства. Цінова політика підприємства. Комунікаційна політика підприємства. Реклама, що застосовується на підприємстві та оцінка її ефективності. Резерви та пропозиції щодо поліпшення організації рекламних заходів та інформування клієнтів.

Тема 4. Управління кадровою, логістичною та маркетинговою діяльністю туристичного підприємства. Положення туристичного підприємства на ринку. Стратегія ціноутворення туристичного продукту. Зміст функціонування інформаційної логістичної системи підприємства. Особливості організації робочого середовища режиму роботи та створення відповідних умов праці в туристичних організаціях. Основні методи підбору персоналу та особливості плинності кадрів на підприємстві. Аналіз логістики розподілу та збуту послуг підприємства. Характеристика елементів фірмового стилю підприємства та застосовані інструменти брендінгу. Оцінка рівня автоматизації праці та використання сучасних інформаційних технологій на підприємстві в цілому та рівень автоматизації праці управлінського персоналу зокрема. Визначення ефективної стратегії управління персоналом на підприємстві.

Тема 5. Індивідуальне завдання. Обирається відповідно до напряму наукових досліджень здобувача вищої освіти (тем кваліфікаційних робіт, курсових робіт, публікацій тощо) з наведеного у робочій програмі практики списку, що не є вичерпним. Має на меті забезпечити максимальний збір інформації, необхідної для самостійної роботи та наукових досліджень здобувача вищої освіти, написання ним кваліфікаційної роботи.

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК

Практика здобувачів вищої освіти Університету проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програм практики здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Туризм спеціальності 242 Туризм і рекреація.

Базами практики можуть бути суб'єкти господарювання, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, фізичні особи, які проводять незалежну професійну діяльність, органи державної влади і місцевого самоврядування, громадські формування, об'єкти структурних підрозділів Університету, а також бази за межами України за умови забезпечення ними виконання у повному обсязі програм практики.

Навчальна практика проводиться у навчальних аудиторіях, лабораторіях та на інших об'єктах структурних підрозділів Університету. Вони повинні мати відповідне матеріально-технічне, організаційне та навчально-методичне забезпечення. Навчальна практика також може проводитися на підприємствах (в організаціях, установах тощо), що оснащені за останніми тенденціями розвитку сфери туризму і рекреації, забезпечують виконання програм практики. З цими підприємствами (установами, організаціями тощо) укладаються договори. Вона проводиться науково-педагогічним, педагогічним працівником Університету для групи здобувачів вищої освіти.

Виробнича та переддипломна практики проводяться на базах практики. Підприємства (установи, організації тощо), які залучаються для проведення виробничої (переддипломної) практики здобувачів вищої освіти, мають відповідати наступним вимогам:

- наявність структурних підрозділів, напрям діяльності яких відповідає спеціальності Туризм і рекреація;
- здатність забезпечити виконання програми практики;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти;
- забезпечення належних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм безпеки праці, виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- надання здобувачам вищої освіти на час проходження практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмі практики (за згодою керівника підприємства (установи, організації тощо) та за наявності відповідних вакансій);
- надання здобувачам вищої освіти права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);
- можливість наступного працевлаштування випускників Університету (на загальних підставах, за наявності вакансій).

З урахуванням особливостей підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою кафедра може встановлювати додаткові вимоги до баз практики, що відображаються у відповідній робочій програмі практики.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Туризм ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 242 Туризм і рекреація, є:

- розробка наскрізної і робочих програм практик;
- визначення баз практики;
- укладання договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти між Університетом та підприємствами (установами, організаціями тощо);
- розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики;
- підготовка для баз практики інформації про обсяги, зміст, період проведення практики здобувачів вищої освіти, потреби в обладнанні та матеріалах тощо;
- призначення керівників практики;
- складання індивідуальних завдань на практику;
- проведення настановчих зборів здобувачам вищої освіти;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на ректора Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює керівник виробничої практики навчального відділу, на факультеті – декан, на кафедрах – завідувачі кафедр.

Функції організаторів, керівників та учасників практики визначаються Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти.

Заходи, пов'язані з організацією практики здобувачів вищої освіти, визначаються наказом ректора Університету про проведення практики здобувачів вищої освіти.

Навчальна практика проводиться для академічної групи.

Навчальна практика здійснюється тривалим окремим періодом у межах навчального року.

Керівник навчальної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики здобувачів вищої освіти;
- проводить здобувачам вищої освіти інструктаж із безпеки життєдіяльності;
- забезпечує якість проходження практики здобувачів вищої освіти згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання здобувачам вищої освіти (за наявності);
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- перевіряє щоденники навчальної практики та оцінює результати її проходження здобувачами вищої освіти;
- подає звіт керівника навчальної практики на кафедру та керівнику виробничої практики навчального відділу;

– здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Здобувачі вищої освіти, які проходять навчальну практику, зобов'язані:

- ознайомитися з програмою практики;
- отримати документи для проходження практики;
- пройти інструктаж із безпеки життєдіяльності та дотримуватися правил безпеки життєдіяльності;
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- оформити звітну документацію з практики та подати її керівнику практики від кафедри.

Виробнича і переддипломна практики здобувачів вищої освіти проводяться у виробничих умовах у період, що забезпечує можливість виконання здобувачами вищої освіти всіх видів робіт згідно з програмою практики.

На початку практики керівник підприємства (установи, організації тощо) призначає керівника від бази практики, а також забезпечує проведення здобувачам вищої освіти-практикантам інструктажів із охорони праці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. Керівником практики від бази практики повинен бути фахівець, який працює на постійній основі. Кількість здобувачів вищої освіти-практикантів, яка закріплюється за ним, не повинна перевищувати десяти осіб.

На здобувачів вищої освіти-практикантів, які проходять практику на підприємстві (в установі, організації тощо), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (установи, організації тощо). За наявності вакантних місць та за відповідності змісту роботи програмі практики, здобувачі вищої освіти можуть бути зараховані на штатну посаду.

Керівник виробничої та переддипломної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики здобувачів вищої освіти;
- забезпечує якість проходження практики здобувачів вищої освіти згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання здобувачам вищої освіти;
- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до баз практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- проводить консультації щодо опрацювання та узагальнення зібраного матеріалу;
- перевіряє щоденники, звіти з практики та оцінює результати її проходження здобувачами вищої освіти;
- подає на кафедру звіт керівника виробничої (переддипломної) практики;
- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством і внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Керівник практики від бази практики:

- здійснює безпосереднє керівництво практикою здобувачів вищої освіти-практикантів згідно з програмою практики;
- знайомить здобувачів вищої освіти-практикантів із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їх дотримання;
- повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення здобувачем вищої освіти-практикантом трудової дисципліни та внутрішнього розпорядку;
- контролює ведення щоденника, підготовку звіту здобувачем вищої освіти-практикантом;
- після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного здобувача вищої освіти-практиканта, де дає оцінку проходження практики.

Здобувачі вищої освіти, які проходять виробничу, переддипломну практику, зобов'язані:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;
- пройти цільовий інструктаж з охорони праці;
- отримати документи для проходження практики;
- ознайомитися з програмою практики;
- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;
- своєчасно прибути на базу практики;
- дотримуватися правил охорони праці на підприємстві (в установі, організації тощо);
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- підготувати звітну документацію з практики;
- своєчасно подати звіт з практики та захисти його перед комісією.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК І ОЦІНЮВАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Після закінчення періоду практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Форми звітності визначаються наскрізною та робочою програмами практики. До звітної документації відносяться щоденник практики, звіт з практики та інші.

За результатами проходження **навчальної практики** здобувачем вищої освіти подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання щоденник навчальної практики. У щоденнику практики здобувач вищої освіти у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів із навчальної практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками навчальної практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік виставляється в останній день практики. Оцінювання її результатів здійснюється керівником практики від кафедри на підставі:

- повноти та якості виконання здобувачем вищої освіти програми практики й індивідуального завдання (за наявності);
- оформлення та змістовності наповнення щоденника практики й інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

За результатами проходження **виробничої та переддипломної практик** здобувачем вищої освіти подається звіт з практики разом зі щоденником на кафедру для реєстрації та керівнику практики від кафедри – для перевірки та оцінювання.

У щоденнику практики здобувач вищої освіти у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Вимоги до структури та обсягу звіту з практики наводяться у робочій програмі практики.

Звіт з виробничої практики захищається здобувачем вищої освіти перед комісією, яка призначена наказом ректора Університету.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів із виробничої практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками виробничої практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік із практики виставляється протягом перших двох теоретичних тижнів після її закінчення головою комісії із захисту звітів з практики.

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики.

Керівником практики від кафедри нарахування балів здійснюється на підставі:

- оцінки результатів проходження практики здобувачем вищої освіти, наданої у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики;
- оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту з практики;
- оцінки виконання інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації здобувачем вищої освіти результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедр, конференціях, круглих столах та інших заходах, а загальні підсумки – на вчених радах факультету та Університету.